Standardni operativni postupak s legalnim i ilegalnim putnicima iz zemalja u kojima ima ebole (mjere osobne zaštite opisane su u dokumentu" Mjere osobne zaštite pri postupanju s osobama koje su doputovale iz zemalja zahvaćenih epidemijom ebole")

Osim u nekim ekstremnim okolnostima, do prijenosa ebole s čovjeka na čovjeka ne može doći uobičajenim socijalnim kontaktom.
Da bi došlo do prijenosa ebole s čovjeka na čovjeka moraju biti zadovoljeni određeni uvjeti:

- Zaražena osoba mora biti bolesna (netko tko je zaražen virusom ebole i ne pokazuje nikakve znakove bolesti nije zarazan za okolinu, jer zaražena osoba počinje izlučivati virus tek kad obol i)
- Potreban je bliski kontakt s bolesnikom ili osobom umrlom od ebole (njegovanje bolesnika, liječenje bolesnika, nezaštićeni spolni odnos s osobom koja je prije sedam ili manje tjedana preboljela ebolu, ili sudjelovanje u pripremi za pogreb osobe koja je umrla od ebole)
- Nepridržavanje uobičajenih mjera zaštite pri rukovanju s bolesnikom i infektivnim materijalom

Osobe koje dolaze iz zemalja u kojima postoji rizik od virusnih hemoragijskih groznica, podvrgavaju se zdravstvenom nadzoru u svrhu pravovremenog otkrivanja eventualnog nastanka bolesti.
Zdravstveni nadzor je, dakle, mjera koja se primjenjuje na zdrave ljude koji su bili izloženi riziku zaražavanja.
Prema osobama koje imaju znakove bolesti, postupa se na drugi način, koji je u nastavku opisan.

Trenutno rizik od zaražavanja ebolom postoji u Liberiji, Gvineji, Sijera Leone i Nigeriji. Osobe koje dolaze iz zemalja u kojima postoji rizik od zaražavanja ebolom se stavljaju pod zdravstveni nadzor u trajanju od tri tjedna.

1. POSTUPAK S OSOBOM KOJA DOLAZI NA GRANIČNI PRIJELAZ (AERODROM, POMORSKA LUKA, CESTOVNI GRANIČNI PRIJELAZ) REPUBLIKE HRVATSKE IZ ZEMALJA U KOJIMA POSTOJI RIZIK OD EBOLE

1.a) Postupak s osobom koja ne pokazuje znakove bolesti

Prijevoznici trebaju prethodno dostaviti popis putnika. O svakom putniku čija je polazna destinacija iz ugroženog područja, policijski službenik na graničnom prijelazu treba obavijestiti državnog sanitarnog inspektora na graničnom prijelazu koji bi takovog putnika trebao dočekati na graničnom prijelazu i poduzeti mjere iz svog djelokruga.

- Policijski službenik na graničnom prijelazu treba utvrditi za svakog putnika odakle je krenuo na putovanje i koji je krajnji cilj putovanja.
- Ako je putnik krenuo iz zemlje u kojoj postoji rizik od zaražavanja hemoragijskom groznicom, treba ga zadržati i pozvati državnog sanitarnog inspektora na graničnom prijelazu.
- Državni sanitarni inspektor na graničnom prijelazu treba prikupiti dodatne podatke o putniku i o njegovu zdravstvenom stanju.
- Ako državni sanitarni inspektor na graničnom prijelazu ustanovi daje putnik zdrav i daje krenuo iz zemlje u kojoj postoji rizik od ebole unazad 21 dan, treba izdati takvom putniku rješenje za podvrgavanje zdravstvenom nadzoru, te ga uputiti epidemiološkoj službi prema mjestu boravka, a koju treba obavijestiti (kopijom rješenja i telefonom}. Istovremeno obavještava Upravu za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravlja. Ako državni sanitarni inspektor na graničnom prijelazu postavi sumnju na infektivnu bolest kod putnika, postupit će kao s osobom koja pokazuje znakove zarazne bolesti (I.b)
- Epidemiolog kojem je putnik/povratnik upućen na zdravstveni nadzor će prikupiti dodatne podatke o vjerojatnosti zaražavanja, ovisno o mjestu, vrsti putovanja, ponašanju na putovanju, te procijeniti je li primjeren pasivan nadzor (da osoba sama javi ako se razviju simptomi bolesti) aktivan nadzor (da osoba dva puta dnevno mjeri temperaturu i bude u svakodnevnom telefonskom kontaktu s epidemiologom) ili aktivan nadzor u karanteni (svakodnevno mjerenje temperature uz boravak u izolaciji).
- Ako je potrebna karantena, epidemiolog će obavijestiti sanitarnog inspektora koji će izdati rješenje o karanteni.
- Po završetku zdravstvenog nadzora, ako putnik/povratnik ostane zdrav, epidemiolog šalje izvješće o provedbi zdravstvenog nadzora HZJZ-u i Ministarstvu zdravlja.
- Ako tijekom zdravstvenog nadzora putnik/povratnik razvije znakove infektivne bolesti, i

postoji sumnja na ebolu, epidemiolog uz prethodnu najavu i u konzultaciji s infektologom Klinike za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" i Hrvatskim zavodom za hitnu medicinu organizira prijevoz vozilom Hitne medicinske službe u Kliniku, te o tome obavijesti HZJZ i Ministarstvo zdravlja.
O ishodu se obavještava i policija koja je dala prvu informaciju.

l.b) Postupak s osobom koja pokazuje znakove zarazne bolesti (npr. žali se na povišenu tjelesnu temperaturu, intenzivan kašalj, bolovi u tijelu, povraćanje, proljev, glavobolja, grlobolja, opće loše stanje, osip)

l.b.l) Postupak s osobom koja je ušla u Hrvatsku zrakoplovom, a kod koje nije tijekom leta u zrakoplovu uočeno da je bolesna

• Ako državni sanitarni inspektor na graničnom prijelazu tijekom razgovora s putnikom kojeg muje uputio policijski djelatnik, a koji je unazad 21 dan boravio u zemlji u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom posumnja na jasne znakove akutne zarazne bolesti (intenzivan kašalj, osip, putnik se žali na bolove u tijelu, povraćanje, proljev, glavobolju, grlobolju, opće loše stanje), obavijestit će o tome teritorijalno nadležnog epidemiologa*, Hitnu medicinsku službu i Kliniku za infektivne bolesti te u dogovoru s njima organizirati prijevoz bolesnika vozilom Hitne medicinske stužbe u Kliniku, o rorneće obavijestiti HZJZ i Ministarstvo zdravlja. Istu obvezu imaju i zaposlenici zračne luke ukoliko imaju saznanja ili primijete naprijed navedene znakove.
• Svim osobama koje su u pratnji bolesnika (npr.suputnici) u vrijeme kad je imao znakove bolesti državni sanitarni inspektor treba izdati rješenje za podvrgavanje zdravstvenom nadzoru i uputiti ga s tim rješenjem epidemiološkoj službi prema mjestu boravka, a koju treba obavijestiti (kopijom rješenja i telefonom). Istovremeno obavještava Upravu za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravlja.
• Epidemiološka služba će od avio prijevoznika tražiti dodatne podatke o putnicima koji su sjedili u blizini gore navedenog bolesnika te će obaviti epidemiološko anketiranje, te procijeniti kod kojih je osoba potrebno provesti zdravstveni nadzor i staviti pod zdravstvebni nadzor osobe za koje procijeni da je potrebno.
• Ako se osoba protivi zdravstvenom nadzoru, epidemiolog će obavijestiti sanitarnog inspektora koji će izdati rješenje o obvezi podvrgavanja zdravstvenom nadzoru, u skladu s odredbama ZZPZB , Međunarodnog sanitarnog pravilnika Svjetske zdravstvene organizacije, te Odluci 1082/2013 Europske Unije o ozbiljnim prekograničnim prijetnjama zdravlju.
• Epidemiolog kojem su bliski kontakti oboljelog putnika upućeni na zdravstveni nadzor će prikupiti dodatne podatke o vjerojatnosti zaražavanja, ovisno o načinu kontakta s oboljelim putnikom, te procijeniti je li primjeren pasi van nadzor (da osoba sama javi ako se razviju simptomi bolesti), aktivan nadzor (da osoba dva puta dnevno mjeri temperaturu i bude u svakodnevnom telefonskom kontaktu s epidemiologom) ili aktivan nadzor u karanteni (svakodnevno mjerenje temperature uz boravak u izolaciji) u trajanju od tri tjedna.
• Po završetku zdravstvenog nadzora, ako kontakti oboljelog putnika ostanu zdravi, epidemiolog šalje izvješće o provedbi zdravstvenog nadzora Upravi za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravlja. Ako se prije isteka zdravstvenog nadzora dokaže da oboljeli putnik ne boluje od ebole, može se prekinuti zdravstveni nadzor nad njegovim kontaktima.

l.b.2.) Postupak s osobom kod koje su uočeni znakovi bolesti tijekom leta u zrakoplovu.

• Osoblje zrakoplova će podijeliti putnicima anketne listiće (Passenger locator cards) koje svi moraju ispuniti, osoblje zrakoplova ih pokupiti prije slijetanja zrakoplova i po slijetanju ih predati državnom sanitarnom inspektoru na graničnom prijelazu.
• Kapetan zrakoplova mora obavijestiti kontrolu leta na odredištu da u zrakoplovu ima bolesnika sa simptomima zarazne bolesti i dati koliko je moguće više informacija o kretanju bolesnika unazad tri tjedna te dati osobne identifikacijske podatke o bolesniku.
• Kontrola leta će o dolasku zrakoplova s bolesnikom obavijestiti državnog sanitarnog inspektora na graničnom prijelazu i o istom izvijestiti policiju.
• Pri izlasku iz zrakoplova bolesnika treba član o oblja koj i je tijekom leta bio zadužen za bolesnika, izvesti iz zrakoplova prije ili nakon svih ostalih putnika (ovisno o udaljenosti sjedala bolesnika od vrata), u svrhu smanjenja kontakta bolesnika s ostalim putnicima.
• Bolesnog putnika će predati državnom sanitarnom in pektoru na graničnom prijelazu koji će

ga, ako je prije manje od tri tjedna napustio zemlju u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom, smjestiti u prostoriju za izolaciju, do dolaska Hitne medicin ke službe.
• Državni sanitarni in pektor na graničnom prijelazu će o tome obavije titi teritorijalno nadležnog epidemiologa*, Hrvatski zavod za hitnu medicinu i Kliniku za infektivne bole ti "Dr. Fran Mihaljević" Zagreb te u dogovoru s njima organizirati prijevoz bolesnika vozilom Hitne medicinske službe u Kliniku, te o tome obavijestiti HZJZ i Upravu za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravlja.
• Državni sanitarni inspektor na graničnom prijelazu će na temelju anketnih listića (passenger locator cards) stupiti u kontakt sa putnicima koji su sjedili do bolesnog putnika, red ispred i red iza, izdati će rješenje za podvrgavanje zdravstvenom nadzoru i uputiti ih na zdravstveni nadzor teritorijalno nadležnom epidemiologu prema mjestu boravka putnika. Ovisno o težini zdravstvenog stanja oboljelog putnika, dolazi u obzir i stavljanje pod zdravstveni nadzor većeg broja putnika.
• Epidemiolog kojem su bliski kontakti oboljelog putnika upućeni na zdravstveni nadzor će prikupiti dodatne podatke o vjerojatnosti zaražavanja, ovisno o načinu kontakta s oboljelim putnikom, te procijeniti je li primjeren aktivan nadzor (da osoba dva puta dnevno mjeri temperaturu i bude u svakodnevnom telefonskom kontaktu s epidemiologom) ili aktivan nadzor u karanteni (svakodnevno mjerenje temperature uz boravak u izolaciji) u trajanju od tri tjedna.
• Po završetku zdravstvenog nadzora, ako kontakti oboljelog putnika ostanu zdravi, epidemiolog šalje izvješće o provedbi zdravstvenog nadzora Upravi za sanitarnu inspekciju Mini tarstva zdravlja. Ako se prije isteka zdravstvenog nadzora dokaže da oboljeli putnik ne boluje od ebole, može se prekinuti zdravstveni nadzor nad njegovim kontaktima.O ishodu treba obavijestiti i policiju koja je dala prvu informaciju.

2. POSTUPAK S OSOBOM KOJA DOLAZI IZ ZEMALJA U KOJIMA POSTOJI RIZIK OD EBOLE KOJA JE ZATEČENA U HRVATSKOJ KAO NEZAKONITI MIGRANT, TRAŽITELJ AZILA, AZILANT, STRANAC POD PRIVREMENOM ZAŠTITOM I STRA AC POD SUPSIDljARNOM ZAŠTITOM

2.a) Postupak s osobom koja ne pokazuje znakove bolesti

• Policijski službenik će tijekom propisanog postupka ustanoviti, u skladu s mogućnostima, odakle je osoba zatečena u Hrvatskoj doputovala, te je li unazad tri tjedna napustila zemlju u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom.
• Ako se osoba ne žali se na zdravstvene tegobe i ne djeluje bolesno, a ako je osoba unazad tri tjedna krenula iz zemlje u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom, nakon dovršene obrade će uputiti osobu u Prihvatilište Ježevo, gdje će daljnji postupak s tom osobom biti osiguran u skladu sa ZZPZB i Pravilnikom o sadržaju zdravstvenog pregleda tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom.
• Ako se osoba ne žali na zdravstvene tegobe i ne djeluje bolesno, i nije unazad tri tjedna boravila u zemlji u kojoj postoji rizik od zaražavanja virusom ebole, nakon dovršene obrade će se osoba uputiti u najbliže prihvatilište, gdje će daljnji postupak s tom osobom biti osiguran u skladu sa ZZPZB i Pravilnikom o sadržaju zdravstvenog pregleda tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom.
• U Prihvatilištu će liječnik Doma zdravlja, u skladu s Pravilnikom, obaviti zdravstveni pregled i obavijestiti sanitarnog inspektora o potrebi stavljanja pod zdravstveni nadzor osobe koja je unazad tri tjedna boravila u zemlj i u kojoj postoj i rizik od zaražavanja ebolom.
• Sanitarni inspektor će donijeti rješenje i uputiti osobu na zdravstveni nadzor teritorijalno nadležnom epidemiologu*, i o tome obavijestiti HZJZ i Ministarstvo zdravlja.
• S obzirom da su osobe u Prihvatilištu pod ingerencijom MUP-a, osoblje Prihvatilišta će na temelju rješenja sanitarnog inspektora dovesti osobu koju treba staviti pod zdravstveni nadzor u teritorijalno nadležnu epidemiološku ambulantu. Ako osoba ne govori hrvatski ili engleski, Prihvatilište će osigurati prevoditelja u pratnji.
• Epidemiolog kojem je osoba zatečena u Hrvatskoj upućena na zdravstveni nadzor će prikupiti dodatne podatke o vjerojatnosti zaražavanja, ovisno o mjestu, vrsti putovanja, ponašanju na putovanju u skladu sa člankom 13. ZZPZB, te procijeniti je li primjeren pasi van nadzor (da osoblje prihvatilišta javi ako se razviju simptomi bolesti) aktivan nadzor (da osoba dva puta dnevno mjeri temperaturu i osoblje prihvatilišta bude u svakodnevnom telefonskom kontaktu s epidemiologom) ili aktivan nadzor u karanteni (svakodnevno mjerenje temperature uz boravak

u izolaciji).
• Po završetku zdravstvenog nadzora, ako osoba pod zdravstvenim nadzorom ostane zdrava, epidemiolog šalje izvješće o provedbi zdravstvenog nadzora HZJZ-u i Ministarstva zdravlja.
• Ako tijekom zdravstvenog nadzora putnik/povratnik razvije znakove infektivne bolesti, i postoji sumnja na ebolu, epidemiolog uz prethodnu najavu i u konzultaciji s infektologom Klinike za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" i Hrvatskim zavodom za hitnu medicinu organizira prijevoz vozilom Hitne medicinske službe u Kliniku, te o tome obavijesti Upravu za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravlja i policiju koja je dala prvu informaciju.

2. b) Postupak s osobom koja pokazuje znakove zarazne bolesti (npr. žali se na povišenu tjelesnu temperaturu, intenzivan kašalj, bolove u tijelu, povraćanje, proljev, glavobolju, grlobolju, opće loše stanje, osip)

• Policijski službenik će pri uobičajenoj obradi ustanoviti odakle je osoba zatečena u Hrvatskoj doputovala, te je li unazad tri tjedna napustila zemlju u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom.
• Ako je zatečena osoba unazad tri tjedna krenula iz zemlje u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom, žali se na zdravstvene tegobe i/ili djeluje bolesno, policijski službenik obavijestit će o tome teritorijalno nadležnog epidemiologa* i u dogovoru s epidemiologom organizirati prijevoz bolesnika vozilom Hitne medicinske službe u Kliniku za infektivne bolesti, a prije toga ga smjestiti na izdvojeno mjesto.
• Osobe koje su bile u bliskom kontaktu s bolesnikom koji je unazad tri tjedna boravio u zemlji u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom, uputit će službenici policije teritorijalno nadležnom epidemiologu* koji će prikupiti dodatne podatke o vjerojatnosti zaražavanja, ovisno o mjestu, vrsti putovanja, ponašanju na putovanju u skladu sa člankom 13. ZZPZB, te procijeniti je li primjeren pasivan nadzor (da osoblje prihvatilišta javi ako se razviju simptomi bolesti) aktivan nadzor (da osoba dva puta dnevno mjeri temperaturu i osoblje prihvatilišta bude u svakodnevnom telefonskom kontaktu s epidemiologom) ili aktivan nadzor u karanteni (svakodnevno mjerenje temperature uz boravak u izolaciji). Ako osoba ne govori hrvatski ili engleski, Prihvatilište će osigurati prevoditelja u pratnji.
• Ako je potreban nadzor u karanteni, epidemiolog će obavijestiti sanitarnog inspektora koji će izdati rješenje o karanteni.
• Ako se putnik žali na zdravstvene tegobe i/ili djeluje bolesno, a nije unazad tri tjedna bio u zemlji u kojoj postoji rizik od zaražavanja ebolom, policijski će službenik u dogovoru s lokalnom bolnicom organizirati klinički pregled u bolnici, a u Zagrebu treba u dogovoru s Klinikom za infektivne bolesti organizirati prijevoz do Klinike i pregled infektologa i o ishodu treba obavijestiti policiju.

* U radnom vremenu treba telefonom kontaktirati Službu za epidemiologiju teritorijalno nadležnog zavoda za javno zdravstvo. Izvan radnog vremena, treba kontaktirati telefonom epidemiologa u pripravnosti teritorijalno nadležnog zavoda za javno zdrasvstvo. Ako nije moguće izvan radnog vremena stupiti u kontakt s teritorijalno nadležnim epidemiologom u pripravnosti, treba kontaktirati pri pravnog epidemiologa Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.
Služba za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Zadar: 023 300 841
Broj epidemiologa u pripravnosti Zavoda za javno zdravstvo Zadar: 098 332 765
Broj epidemiologa u pripravnosti HJZJZ: *098/22* 77 53
Dežurnog sanitarnog inspektora možete kontaktirati putem Službe za uzbunjivanje, zaštitu i spašavanje: 112
Voditelja Službe granične sanitarne inspekcije možete kontaktirati na *099/2199 112*
Hitnu medicinsku službu možete kontaktirati na broj 194
Dežurni brojevi Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu: 0114677397 i *09912585893*
Ovdje upišite telefonski broj lokalne bolnice (treba tražiti nadslužbu): 023 315 677
Broj Klinike za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" (treba tražiti nadslužbu): 01128 26 222

Zadar, 2. rujna 2014 dr. sc. Alan Medić, dr. med. spec. epid.